

Õiguskantsler

Sven Sester
Riigikogu majanduskomisjon
majanduskomisjon@riigikogu.ee

Teie nr
Meie 02.10.2019 nr 6-1/181326/1904815

Laste turvalisus bussis

Austatud majanduskomisjoni esimees

Õiguskantsleri poole pöördusid lapsevanemad murega, et lapsi sõidutatakse ekskursioonidele ja kooli ebaturvaliste bussidega. Maanteekiirusel või libedal teel on ka bussis turvavööd kinnitamata sõitmine vaieldamatult ohtlik. Seda kinnitavad hiljutised raskete tagajärgedega õnnetused.

Probleemi ulatuse selgitamiseks palusime valdadelt ja linnadelt teavet laste vedamiseks kasutatavate busside kohta. Hea meel on nende kohalike omavalitsuste üle, kes on hankinud turvalised bussid ja kaitsevad sel moel laste elu ja tervist. Neil valdadel ja linnadel, kes kasutavad vanu ja ebaturvalisi busse, tuleks tulevastes bussihangetes tingimuseks seada turvavööde olemasolu ning planeerida busside kasutamine nii, et kõikidele jaguks istekoht ja nõuda busside tehnilist korrasolekut. Mõistetavalt tuleb ekskursioonideks tellida laste ohutust kindlustavad bussid.

Eesti inimeste heolu ja liikumisvõimalusi silmas pidades peaksid kõik uued hangitavad bussid olema turvalised ja sobivad ka liikumisraskustega inimestele. Esmajoones lasub aga ühiskonnal kohustus kaitsta lapsi, kes ise oma huvide eest veel vajalikul määral seista ei saa. Lisaks on lastel seadusest tulenev kohustus käia koolis. Kohalikul omavalitsusel on kohustus korraldada õpilaste transporti kooliteel. [Laste õiguste konventsiooni](#) preambulis on rõhutatud, et füüsilise ja vaimse ebaküpsuse tõttu vajavad lapsed erilist kaitset ja hoolt. [Euroopa Liidu põhiõiguste harta](#) artikli 24 lõike 2 kohaselt peavad kõik institutsioonid, kes teevad lastega seotud otsuseid, seadma esikohale laste huvid.

Palun Riigikogul kaaluda turvavööde olemasolu nõude seadusega kehtestamist asulavälisel teel sõitvatele:

- a) koolibussidele;
- b) lasteekskursiooniks tellitavatele bussidele (õigusaktides nimetatakse seda lasterühma juhuveoks) ning
- c) liinibussidele, millega sõidavad peamiselt lapsed ning mille marsruut kulgeb enamjaolt asulavälisel teel.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Turvavööd

Kehtivate seaduste järgi ei pea bussides turvavöösid olema. Euroopa Liidu [õiguse](#) kohaselt peavad turvavööd olema kõigis uutes bussides¹, vanade busside kohta see nõue tagasiulatuvalt ei kehti. Eesti teedel liigub umbkaudu 800 bussi, milles turvavöösid ei ole.² Liiklusseaduse § 30 lõike 1 järgi tuleb turvavöö kinnitada, kui see on olemas. See nõue kehtib ühtmoodi nii koolibussides, valla-, maakonna- ja kaugliinidel kui ka ekskursioonibussides ja muudel tellimusvedudel.

Tellija otsustab, milline buss talle sobib. Samas võib tellija ekslikult eeldada, et turvavööd on kõigis bussides kohustuslikus korras olemas, ega oska nende kohta tellimust tehes täpsustavaid küsimusi esitada või lisatingimusi seada. Nii on näiteks selgunud, et ka lapsi sõidutatakse pikemale ekskursioonile bussidega, kus turvavöösid ei ole. Võib eeldada, et puuduva turvavarustusega sõiduki renditasu on tellijale soodsam. Hanget tehes kujuneb muude nõuete puudumisel otsustavaks just hind.

Seisvad reisijad

[Liiklusseaduse](#) § 36 lõike 3 kohaselt ei ole alla 18-aastastel reisijatel lubatud asulavälisel teel ekskursioonibussis seista, seega ei tohi sõitjate arv ületada istekohtade arvu. Liinivedude, sealhulgas koolibusside kohta sellist piirangut ei ole. Ehkki seisvaid reisijaid (sh alaealisi) lubavatele liinibussidele on kehtestatud asulavälisel teel kiiruspiirang 60 km/h, on õnnetuse tagajärjed turvavööga kinnitamata ja eriti seisvatele reisijatele siiski rängad.

Näiteks 2019. aasta suvel Harjumaal Kloogaranna teel õnnetusse sattunud bussis olid küll turvavööd, kuid paljud sõitjad ei olnud oma turvavööd kinnitanud ning bussis oli ka seisvaid inimesi. Hulk reisijaid sai õnnetuses raskeid kehavigastusi. Kindlasti ei oleks bussioõnnetuste tagajärjed nii rasked, kui kõik inimesed saaksid bussis istuda ja kinnitada turvavöö.

Valdade ja linnade kehtestatud turvanõuded

[Eesti Vabariigi haridusseaduse](#) § 7 lõike 2 punkti 8 järgi korraldab laste ühistransporti sõiduks kooli ja tagasi kohalik omavalitsus. Kohalikest oludest ülevaate saamiseks palus õiguskantsler teavet valdadelt ja linnadelt. [Kirjale](#) vastas 59 omavalitsust.

Vastustest selgus, et enamasti peavad vallad ja linnad sõitjate turvalisuse tagamist oluliseks. Turvavööde olemasolu ja/või kõigile sõitjatele istekohta tagamist ei peeta vajalikuks linnaliinide või linnalähedase piirkonna bussides (nt Viimsi vald, Tallinn, Pärnu, Kohtla-Järve), kus vahemaad peatuste vahel on üldjuhul lühikesed, kuid buss sõidab osaliselt ka asulavälisel teel.

Ehkki Harjumaa valdade kohalike liinide bussid ja koolibussid on enamasti turvavöödega varustatud, on tiptundidel sõitjaid palju ja osa neist peab seisma. Peaaegu kõik Harjumaa vallad (v.a Kiili vald, kus sõitjad saavad bussis istuda) on märkinud, et suuremaid busse liinile panna ei saa, sest neil bussidel ei ole piisavalt ruumi manööverdamiseks ja tagasipööramiseks. Samasugune probleem on ka Kohila vallas Raplamaal. Mitmed vallad pidasid inimeste turvalisuse tagamist oluliseks, kuid nentisid, et sõidugraafiku tihendamiseks tuleb leida lisaraha.

Paljudes valdades sõidavad asulavälisel teel turvavöödega varustatud bussid, samuti on hoolitsetud selle eest, et bussi istekohtade arv vastaks eeldatavale sõitjate arvule, nii et inimesed ei peaks

¹ Üldiselt on turvavööd kohustuslikud alates 2007. a oktoobrist esmarestreeritud bussides, kus puuduvad seisukohad. Ka peavad turvavööd olema pärast 1997. aastat toodetud bussides.

² Vt artiklit „[Lugeja küsib: miks pole mõnes kaugliinibussis turvavööd](#)“.

asulavälisel teel sõitvas bussis püsti seisma. Turvavööd on kohalikes bussides ja koolibussides olemas Hiiumaal, Saaremaal, Viljandimaal, Võrumaa kolmes vallas (Rõuge, Võru, Setomaa), Järvamaal, Läänemaal, Lääne-Virumaal Tapa ja Haljala vallas, Harjumaal Kiili vallas, Jõgevamaal Jõgeva ja Mustvee vallas, Raplamaal Märjamaa vallas, Ida-Virumaal Jõhvi ja Toila vallas, Pärnumaal Häädemeeste ja Saarde vallas, Tartumaal Elva, Kambja, Nõo ja Peipsiääre vallas.

Mõned vallad (näiteks Tartu vald Tartumaal, Rakvere ja Viru-Nigula vald Lääne-Virumaal, Antsla vald Võrumaal) kinnitasid, et seavad edaspidi ühistranspordihangete korraldamisel üheks tingimuseks turvavööde olemasolu ning arvestavad eeldatava sõitjate arvuga. Peale selle on mitu valda selgitanud, et bussijuht peab lastele turvavöö kinnitamise kohustust meelde tuletama. Mitmed omavalitsused lubasid koolidele ja lasteaedadele selgitada, et lasteekskursiooniks tellitud bussides peavad olema turvavööd.

Siiski on ka selliseid omavalitsusi, kes piirduvad seadustes ja määrustes sõidukitele seatud ohutus- ja turvanõuetega ega pea lisanõuete kehtestamist vajalikuks. Mõned omavalitsused avaldasid arvamust, et bussireisijate ohutuse nõue tuleks kehtestada seadusega. Lisan kirjale ülevaate valdade ja linnade vastustest.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukoht

Vastuseks õiguskantsleri sellekohasele kirjale teatas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, et seadusemuudatust pole kavas. Ministeeriumi hinnangul on ühistransport Eestis piisavalt turvaline, sest bussidega juhtub liiklusõnnetusi harva. Pealegi peab ministeerium laste kaitseks ohutusnõuete kehtestamist rakenduslikult väga keeruliseks.

Õnneks ei ole pärast 11. oktoobrit 1996 Eestis tõesti juhtunud korraga paljude laste elu nõudnud bussiõnnetust. Ometi ei saa selle pärast jätta turvanõudeid kehtestamata ja laste elu ja tervise tagamiseks vajalikke samme uute busside hankimisel astumata. Euroopa Komisjoni 2004. aastal koostatud [raporti](#) järgi oli mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis keelatud kaugliinibussides seisvaid reisijaid vedada. Samuti soovitas raport muuta turvavööde kasutamine koolibussides kohustuslikuks. Mõned riigid on kehtestanud nõude, et koolibussides peavad olema turvavööd. Viimati võttis Šoti parlament vastu [seaduse](#), mis muudab turvavööd koolibussides kohustuslikuks (seadus jõustus 2018. aastal, osaliselt 2021. aastal).

Õiguskantsleri seisukoht

Kõigi bussisõitjate turvalisuse tagamiseks palun kehtestada seaduses nõue, et asulavälisel teel sõitvates bussides peavad olema turvavööd. Samuti peaks busside hankijal olema kohustus arvestada ennustatava reisijate arvuga, nii et kõik sõitjad saaksid asulavälisel teel bussiga sõites istuda ja kinnitada turvavöö. Võimalik on jätta linnadele ja valdadele kaalutusruum mõnel marsruudil erandite rakendamiseks, näiteks kui linna geograafilise eripära tõttu tuleb bussil tükk maad sõita asulavälisel teel.

Kui kõiki reisijaid puudutavate nõuete kehtestamine ei ole kohe võimalik, tuleks esmajoones kaitsta lapsi. Palun Teil kaaluda turvavööde olemasolu nõude kehtestamist asulavälisel teel sõitvatele a) koolibussidele; b) lasteekskursiooniks tellitavatele bussidele (õigusaktides nimetatakse seda lasterühma juhuveoks) ning c) liinibussidele, millega sõidavad peamiselt lapsed ning mille marsruut kulgeb enamjaolt asulavälisel teel.

Samuti peaks asulaväliseid liine teenindavate busside hankijal olema kohustus lähtuda eesmärgist tagada igale sõitjale istekoht. Tulevased bussihanked peaksid viima turvaliste ning ka liikumistakistusega inimestele sobivate busside kasutuselevõtmiseni.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: ülevaade valdade ja linnade vastustest

Teadmiseks: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (info@mkm.ee)

Kristi Lahesoo 693 8409 Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee

Olari Koppel 693 8420 Olari.Koppel@oiguskantsler.ee